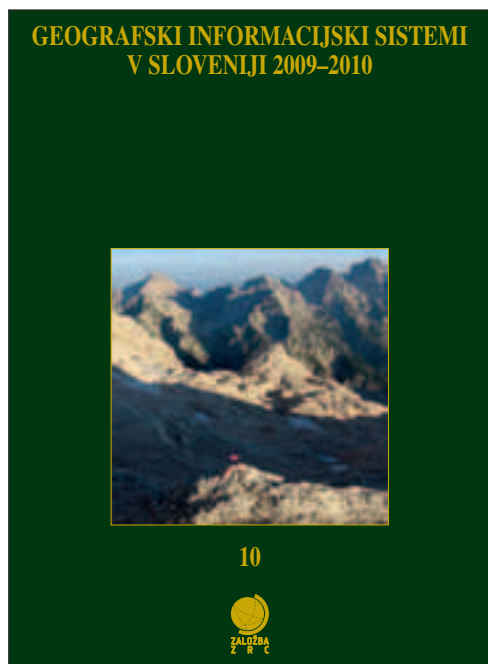

KNJIŽEVNOST**Drago Perko, Matija Zorn (urednika):****Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2009–2010****GIS v Sloveniji 10**

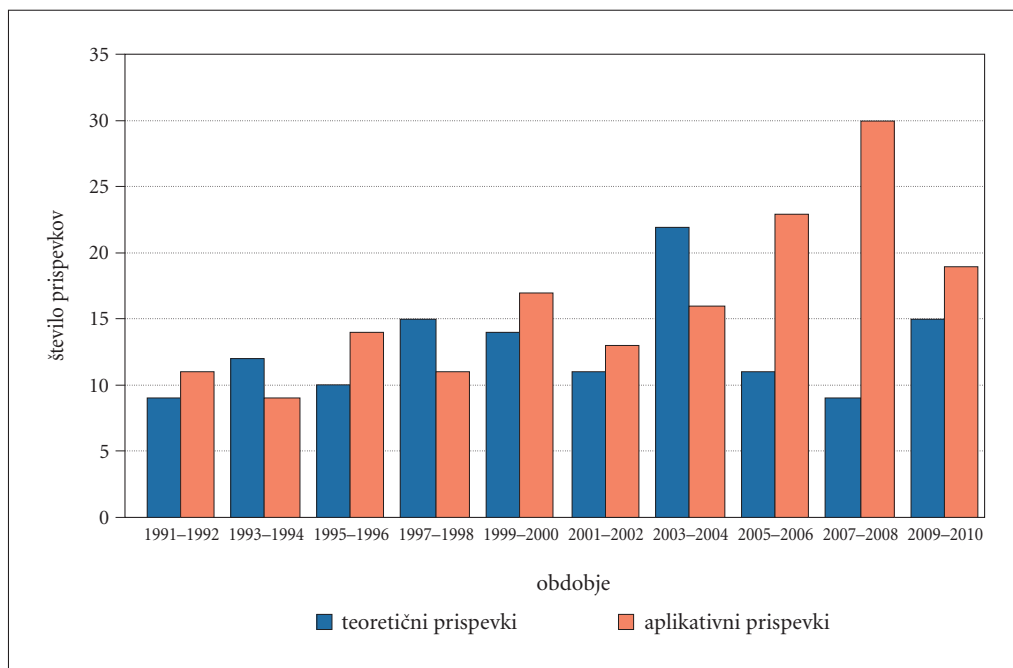
Ljubljana 2010: Založba ZRC, 341 strani, ISBN 978-961-254-210-8.

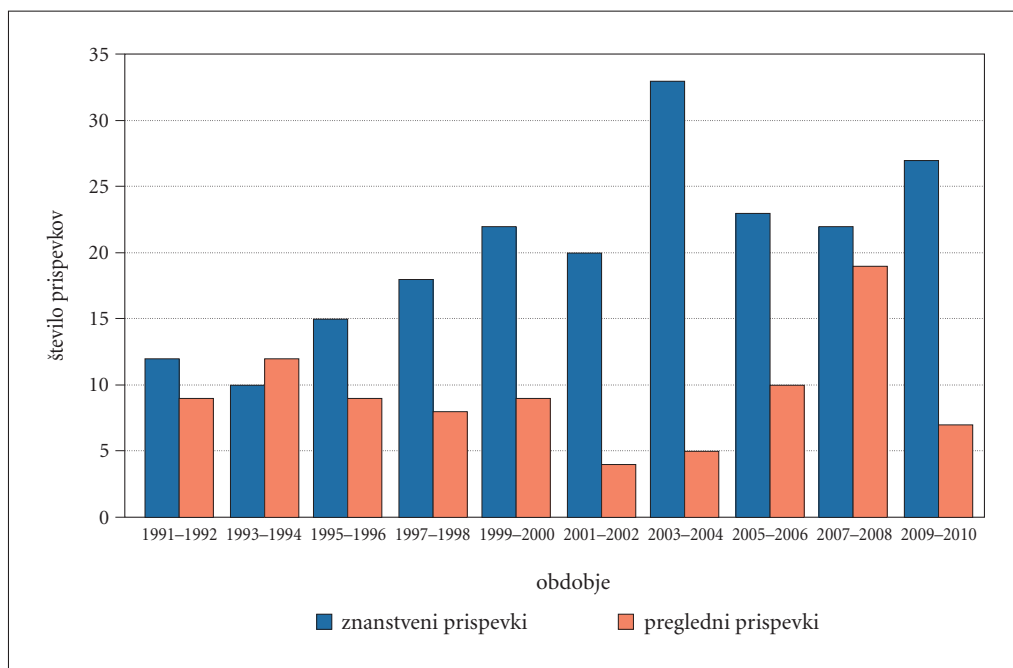
28. septembra 2010 je Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti oziroma njegova inštituta Geografski inštitut Antona Melika in Inštitut za antropološke in prostorske študije v sodelovanju z Oddelkom za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Zvezo geografov Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije organiziral deseti bienalni simpozij »GIS v Sloveniji«. Ob tej priliki je ob izdajateljstvu Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU in soizdajateljstvu Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU, Zveze geografov Slovenije in Zveze geodetov Slovenije izšla monografija z naslovom »Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2009–2010«, kot deseta številka monografske zbirke »GIS v Sloveniji«.

Tokratna monografija vsebuje 34 znanstvenih in strokovnih poglavij ter je že deseta v zbirki monografij, ki od leta 1992 bienalno predstavljajo vsakokratni presek dveletnega znanstvenega, strokovnega in pedagoškega dela na področju razvoja ter uporabe geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji. Število avtorjev (skoraj sedemdeset) in njihova poklicna raznolikost dajeta vpogled v razmah tovrstnih raziskav in razširjenost, lahko bi rekli celo nepogrešljivost njihove uporabe. V vseh desetih knjigah je bilo skupaj objavljenih že blizu tristo prispevkov.

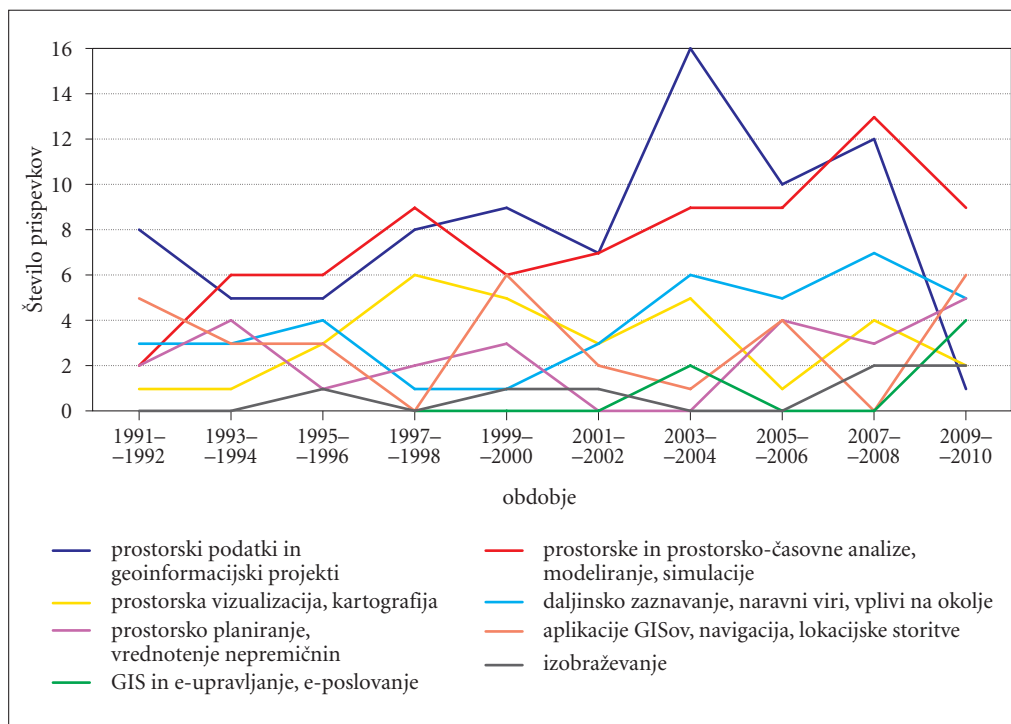
Tokratna knjiga ima namesto uvodnika prispevek o zgodovini knjižne zbirke »GIS v Sloveniji«, posvečen njenemu dvajsetletnemu izhajanju, ki sta ga napisala urednika knjige. V prispevku med drugim izpostavljata, da »... primerjava med prvo in zadnjo monografijo v knjižni zbirki GIS v Sloveniji pokaže na nedvomno izjemen vsestranski napredek na področju geografskih informacijskih sistemov. Na eni strani

Slika 1: Spreminjanje razmerja med »teoretičnimi« in »aplikativnimi« prispevki.

Slika 2: Spreminjanje razmerja med »znanstvenimi« in »preglednimi« prispevki.

Slika 3: Spreminjanje razmerja med prispevki glede na obravnavano področje geoinformatike.

se je močno izboljšala raven prispevkov v tehničnem smislu, predvsem glede na kakovost zemljevidov, shem, diagramov in drugih slikovnih prikazov, prav tako pa tudi vsebinska pestrost prispevkov. Njihovo število se je ustalilo med 30 in 40, narašča pa število avtorjev na posamezni prispevek in število ustanov, s katerih prihajajo avtorji. Ugodna je tudi vse večja zastopanost različnih strok, tudi takih, za katere so mnogi še pred kratkim menili, da jim geografski informacijski sistemi pri njihovem delu ne morejo prav dosti pomagati (na primer slovenski jezik) ...».

Kot rečeno, je prvi zvezek izšel leta 1992, vendar so si, kot je zapisano v prispevku, že leto prej (zato tudi dvajsetletnica): »... zastavili nalogo, da bomo bienalno predstavljali znanstvene, strokovne in pedagoške dosežke in usmeritve na področju razvoja in uporabe geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji ...».

Za prva tri dveletja je bilo značilno, da sta bila simpozij in knjiga zelo neposredno povezana, saj so bili v monografiji oziroma takrat še zborniku objavljeni pozitivno recenzirani referati s simpozija. Od leta 1998 pa so v knjigi objavljeni pozitivno recenzirani prispevki, ki jih avtorji pošljejo na temelju razpisa, na simpoziju pa so predstavljeni le izbrani prispevki. »... Monografija tako prinaša razmeroma celovit pregled dosežkov na področju geografskih informacijskih sistemov zadnjega dveletja, simpozij pa pregled le najboljših, najbolj zanimivih ali kako drugače izstopajočih dosežkov zadnjega dveletja ...».

Prispevkov v knjigi je veliko, zato na tem mestu omenjamo le nekatere, ki so po subjektivnem izboru morda bolj zanimivi za geografijo. Kot v deveti knjigi, je tudi tokrat prvi GIS-ovski prispevek posvečen morfometriji; Mauro Hrvatin in Drago Perko (oba Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) sta s pomočjo GIS-a uporabila t. i. metodo regionalne zvezne delitve površja za ugotavljanje oblikovanosti površja Slovenije. Z reliefom so povezani še nekateri prispevki. Klemen Zakšek (Inštitut za geofiziko, Univerza v Hamburgu) in sodelavci iz Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU predstavljajo metodo prikaza reliefa, ki temelji na razpršeni osvetlitvi, Borut Vrščaj in Tone Godeša (oba Kmetijski

inštitut Slovenije) pa modeliranje prehodnosti terena za potrebe vojske. Rok Ciglič (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) predstavlja uporabo metode segmentacije za določevanje homogenih območij v pokrajini, Mateja Breg Valjavec (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) je za ugotavljanje morfometričnih sprememb v pokrajini izdelala digitalni model višin Logaškega polja za leto 1972, Dimitrij Mlekuž (Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ghentu) pa predstavlja uporabnost lidarja pri geoarheoloških raziskavah na aluvialnih ravninah. Jože Čar in sodelavci pišejo o izdelavi geološkega zemljevida dela Idrijsko-Cerkljanskega hribovja, Blaž Repe (Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) pa predstavlja značilne kombinacije pedogenetskih dejavnikov v Sloveniji. Sledijo trije plazovni prispevki. Rok Ciglič in sodelavci (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) predstavljajo uporabnost izbrane metode strojnega učenja, metode odločitvenih dreves, za modeliranje zemeljskih plazov, Marko Komac in Mateja Jemec (Geološki zavod Slovenije) predstavljata metodo daljinskega zaznavanja za opazovanje premikov na območju zemeljskih plazov, prvič pa je v knjižni zbirki GIS v Sloveniji predstavljena tudi uporabnost GIS-a za ugotavljanje nevarnosti pred snežnimi plazovi (Miha Pavšek in sodelavci; Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU). O naravnih nesrečah govorita tudi prispevek Mihaela Triglav Čekade in Daliborja Radovana (Geodetski inštitut Slovenije) o metodah brezkontaktna izmere za hitro pridobivanje podatkov o posledicah naravnih nesreč ter prispevek Tomaža Vernika (Kmetijski inštitut Slovenije) in sodelavcev o uporabnosti GIS-a za napovedovanje suše. Sodobne GIS metode se uporabljajo tudi za preučevanje Triglavskega ledenika, kar predstavljajo Mihaela Triglav Čekada (Geodetski inštitut Slovenije) in sodelavci, za modeliranje prispevnih območij površinskih voda (Anka Lisec in sodelavci; Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in izdelavo zemljevidov specifičnih odtokov (Peter Frantar (Agencija Republike Slovenije za okolje) in Irena Rejec Brancelj (Ministrstvo za okolje). Kar nekaj prispevkov je posvečenih urbani geografiji in geografiji prometa. V okviru prve Samo Drobne in sodelavci (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) analizirajo zaznavni rob urbanih središč, Anka Lisec in sodelavci (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani), predstavljajo modeliranje funkcionalnih območij urbanih središč, Urška Kanjir in sodelavci (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) pa predstavljajo ugotavljanje sprememb urbanih središč na podlagi posnetkov Landsat. Med geografijo prometa lahko štejemo prispevke Vasje Brica in sodelavcev (Geodetski inštitut Slovenije) o kartiranju prometnih nesreč, Alme Zavodnik Lamovšek (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in sodelavcev o dostopnosti javnih dejavnosti z avtobusnim potniškim prometom, Andreja Tibauta (Fakulteta za gradbeništvo Univerze v Mariboru) in sodelavcev o GIS-u in upravljanju javnega potniškega prometa Jerneje Fridl in sodelavcev (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) o vzpostavljanju tarifnega conskega sistema za javni potniški promet ter Žige Kokalja in Kristofa Oštirja (oba Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) o dinamičnem cestninjenju. Izpostavili bi še prispevke Sandija Berka (Geodetski inštitut Slovenije) in Žarka Komadina (Geodetska uprava Republike Slovenije) o trikotniško zasnovani transformaciji med starim in novim državnim koordinatnim sistemom, Davida Boleta (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) o uporabi geografsko obtežene regresije s pomočjo GIS ter Dušana Petroviča (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani) in sodelavcev o e-gradivih za zgodovino in geografijo v osnovnih in srednjih šolah.

Končajmo s komentarjem urednikov monografije v uvodnem prispevku, ki izpostavlja, da si »... v prihodnjih monografijah ... ne želimo povečevati števila prispevkov, pač pa povečati njihovo kakovost in pestrost. Še vedno je malo prispevkov s področja izobraževanja, v nobeni monografiji doslej nista bila s tega področja objavljena več kot dva prispevka. Želimo si sodelovanja novih avtorjev, novih ustanov in novih vsebin, pri katerih se bodo lahko izkazali geografski informacijski sistemi. Predvsem pa bi radi od avtorjev dosegli, da bi večjo skrb namenili tudi slovenskemu jeziku in razvijali slovensko izrazje tudi na področju geografskih informacijskih sistemov ...«.

Več podatkov o knjižni zbirki pa ponuja tudi njena spletna stran: <http://giam.zrc-sazu.si/giss>.

Matija Zorn